

10(19)#24 2021

DOI: 10.46640/imr.10.19.12

UDK 791.233:303.64

Pregledni članak

Review article

Primljeno: 14.2.2021.

Dario Terzić

Visoka škola za turizam i menadžment, Konjic, Bosna i Hercegovina
dariobrel@yahoo.com

Epidemije: poruke, vrijednosti i ideologije u suvremenom filmu

Sažetak

Analizom medijskih sadržaja bavili su se mnogi teoretičari komunikacija još od nastanka modernih komunikacijskih teorija – Frankfurtska škola, Britanske studije, postmodernističke kulturološke studije itd.

Skup filmova nekog vremena, tvrdi Rene König, daje nam cjelovitu sliku o najsitnijim oscilacijama u osjećajima i svakodnevnom moralu te epohe.

Proteklih godina snimljeni su brojni filmovi koji govore o različitim epidemijama čiji je uzočnik virus koji prijeti ljudskoj rasi - njenom postojanju, preživljavanju, daljnoj sudbini. Mnogi od tih filmova su tek fikcije (The Seventh Seal, Outbreak, Contagion, World War Z,) ali neki od njih (kao Variola Vera) opisuju stvarne događaje.

Ključne riječi: komunikacija, model hegemonije, kulturološke studije (cultural studies), film, analiza sadržaja (content analysis), manipulacija, korona pandemija.

Film „Variola vera“

Koliko je moguće kroz analizu nekog sadržaja (filmskog, literarnog ili muzičkog) shvatiti odnose koji vladaju u jednom društvu? Koliko su kultura i komunikacija povezani? Analizom medija (sadržaja) su se bavili mnogi teoretičari komunikacija još od nastanka modernih komunikacijskih teorija – Frankfurtska škola, Britanske studije, postmodernističke kulturološke studije, a odnosom medija i društva brojni drugi teoretičari (Gerbner, Rosengreen...).

Svaki poznatiji „kinematografski val“, odnosno filmska škola ima neku svoju specifičnost, neki svoj kolorit drugačiji od drugih i istovremeno poseban pokušaj da se ljudskom životu, odnosima među ljudima priđe na originalan način.²⁶⁵

Možemo se upitati koliko je talijanski neorealizam stvarno bio nešto novo, nešto drugačije – jer film se prvi put pokazao kao stvarni kritičar života. Tome je sličan i francuski novi val sa svojom antiherojskom dimenzijom. Koliko su vlastodršci znali biti frustrirani filmskim projektima najbolji je pokazatelj potpuno suzbijanje crnog vala u Jugoslaviji šezdesetih, te promoviranje crvenog vala početkom sedamdesetih godina. Film je zabava ali je i medij²⁶⁶. Medij koji su mnogi (zlo)upotrijebili. Mi možemo analizirati sadržaj pojedinih filmova ali istovremeno možemo analizirati i društvene donose (strukturu) vremena u kojem je jedan određeni film nastao. Film je bitan za kulturu uopće, a kultura i komunikacija međusobno su povezani. I prve teorije medija osim televizijom, radijem, knjigom bavile su se i filmom.

265 Hollywood je oduvijek smatran „tvornicom snova“, ali mnoge druge kinematografije (a i nezavisna američka) pokušale su dati drugačiji prikaz stvarnosti: francuski film noir, specifičan filmski roukpi Andreja Tarkovskog, finska nostalgija Kaurismakija, novkorejski filmski val i drugi.

266 Film kao medij masovnog komuniciranja postao je moguć kada je krajem 19. vijeka otkriven kinematograf, uređaj koji je istovremeno bio i kamera i aparat za projekciju.

KULTUROLOŠKE STUDIJE

Adorno i njegovi kolege obrazlagali su da s obzirom na razvoj industrijski kapitalizam prodire sve više u kulturni život stvarajući nove oblike dokolice i masovne zabave. Sve te promjene podveli su pod pojam **Kulturna industrija**

I Marcuse²⁶⁷ upozorava na ključno značenje masovnih medija u manipulaciji potrebama. On tvrdi da sadržaji medija imaju odlučno značenje za oblikovanje „jednodimenzionalnog“ čovjeka. Kod Douglasa Kellnera nailazimo na pojam „**medijska kultura**“.

Medijska kultura dominantan je oblik kulture modernog čovjeka uopće, ona se prepliće s političkim i društvenim kretanjima, te oblikuje svakodnevni život.

Vrijeme masovne kulture označeno je kao vrijeme manipulacije, dok se vrijeme medijske kulture (uz sva kontroverzna i kritička mišljenja) sve više razumijeva kao vrijeme slobode, a sve manje kao vrijeme manipulacije. Ostaje uvijek optvoreno pitanje koliko u eri u kojoj živimo ima mjesta za slobode a koliko mjesta za manipulacije. Kellner isključivo koristi pojam ‘medijska kultura’. U njegovom središtu nalaze se ‘tehno kulture’ kao što su radio, televizija, film, muzika i tiskani mediji. Douglas Kellner, dakle, na medijsku kulturu gleda kao na “oblik savremene kulture” globalnih razmjera, ne koristeći se pojmovima “masovna” niti “popularna kultura”, jer smatra da su oni ideološkog porijekla.

Na osnovu Gramschijevog modela hegemonije i kontrahegemonije, studije kulture analiziraju snage hegemonije (vladajuće društvene i kulturne oblike dominacije) tragajući za kontrahegemonijskim oblicima otpora. Govoreći o kritičkim teorijama Kellner nas podsjeća kako su Britanski kulturološki studiji povezani s političkim projektom društvene transformacije, u kojoj bi određivanje oblika dominacije i otpora trebalo potpomoći procesu političke borbe.²⁶⁸

Nema kulturne bez komunikacije niti obrnuto. Prvi teoretičari masmedija bavili su se i *sadržajem poruka na pojedinim medijima (radio, film)*. Dominantne vrijednosti kompleksno su enkodirane u medije, ali ih gledaoci mogu dekodirati na razne načine²⁶⁹.

Pojedini teoretičari Britanskih kulturoloških studija su osim televizije u fokus svojih analiza stavili i film. Nalazimo tu dva analitička prilaza: Prvi je onaj koji srećemo u slučaju časopisa Screen, gdje tehnike filmske naracije nameću značenje gledatelju, a sam gledatelj je takoreći uguran u sliku. Drugi pristup je onaj koji koriste Stuart Hall i suradnici: TV pokušava gledateljima nametnuti značenje, ali je sasvim moguće da oni to preferentno značenje odbiju i razviju vlastitu interpretaciju²⁷⁰.

267 Herbert Marcuse, *One dimensioned man studies in the ideology of advanced industrial society* beacon Press Boston, str. 32.

268 Douglas Kellner, *Medijska kultura*, Clio, Beograd 2004., str. 56.

269 Enkodirati neku ideju znači predstaviti je u sklopu određenog sistema značenja -Dekodirati – uzeti ono što je kodirano i interpretirati ga, tj. dati mu značenje. Mc Quail, 2010., str. 551

270 Roland Lorimer, *Masovne Komunikacije*, Clio, Beograd 1998., str. 236

Ako usporedimo analize sadržaja i audijensa između Frankfurtske i britanske škole dolazimo da zaključka da Frankfurtska škola uglavnom shvaća publiku kao pretežno pasivnu, dok birmingenski pristup naglasak stavlja na aktivnost publike.²⁷¹

Siegfried Kracauer je 1947. godine u knjizi „Od Caligarija do Hitlera“ koristio filmove za otkrivanje duševnih faktora nekog naroda u određenom trenutku njegove povijesti. Tako i Rene König piše: „Skup filmova nekog vremena daje nam cjelovitu sliku o najsitnijim oscilacijama u osjećajima i svakodnevnom moralu te epohe“.²⁷²

McLuhan inače medije dijeli na tople i hladne.

Film (cinema) jeste topli (vrući) medij, dok TV film, po Mc Luhanu, spada u hladne medije.

Vrući medij je onaj koji proširuje samo jedno čulo i to do razine podobnosti”.²⁷³ Sigurno da možemo raspravljati o tome u koju bismo kategoriju mogli uvrstiti film danas, imajući u vidu digitalnu eru u kojoj živimo te brojne tehničke i „tehnološke“ aspekte – film na CD-u, film na kablovskoj televiziji; mogućnost „pauziranja“, resetiranja, rewind i sl.

Maskomunikacija može biti shvaćena i kao društveni i kao kulturni fenomen. Rosengreen tvrdi kako društvena struktura utječe na kulturu, i obrnuto. Ali koja opcija će prevagnuti – materijalna ili idealistička? Ako masmedije proučavamo sa stanovišta njihove društvene strukture (vlasništva) onda će prevladavati materijalna strana. Proučavamo li ih s aspekta sadržaja, u tom će slučaju pobijediti idealistička opcija.²⁷⁴ Koji je to dominantan oblik, koliko je bitna tehnologija, a koliko sadržaj? Teorija kultivacije drži da su „dominantni sistemi poruka više pod utjecajem određenih institucionalnih snaga u jednom društvu, nego unutarnjih osobina medija“.²⁷⁵

FILMOVI O EPIDEMIJAMA

Analiza bilo kojeg medija može biti i jest vrlo kompleksna. Analiza sadržaja pojedinog teksta nam svakako može otkriti bitne detalje o duhu jednog vremena, tradiciji, međuljudskim odnosima. Bilo bi, ipak, prepotentno tvrditi da analizom sadržaja jednog umjetničkog djela (a pojedini filmovi to upravo jesu) možemo spoznati sve oscilacije jednog vremena.

Stoga i film kao medij (a mnogi teoretičari tvrde da film jeste važan medij) može otkriti mnogo toga o prošlosti, sadašnjosti, ali u nekim slučajevima i najaviti budućnost.

271 Ustvari, Kellner je dao primat britanskim teoretičarima (Britanske kulturološke studije) stoga što nisu polazili od podjele kulture koju su uveli u teoriju Horkheimer i Adorno, već su „uvidjeli značaj medijske kulture“ koju on prihvaća, odbacujući, dakle, i sve druge nazive za kulturu.

272 Michael Kunczik, Astrid Zipfl. *Uvod u znanost o medijima i komunikologiju*, Zaklada Friedrich Ebert ZG, Zagreb 2006., str. 42-44

273 Marshall McLuhan, *Gutenbergova galaksija*, Nolit, Beograd 1973., str. 28

274 Marshal McLuhan, V. *Gutenbergova galaksija*, Nolit, Beograd 1973., str. 40

275 George Gerbner, *Cultivation analysis: New directions in media effect research* in Signorelli N. Morgan M. Sage publication 1990

Film kao kontrolirani medij još nam je važniji u otkrivanju tih „istina“. Ponekad je uistinu vrlo bitno ono što nam je nepoznato, skriveno ili šifrirano. Nesnimljeni ili neobjavljeni filmovi su vrlo važna informacija, ponekad i važnija od publiciranih i dobro prodavanih priča,

Filmovi su nam kroz povijest ispričali mnoge bitne priče – na način kako su to analizirale kritičke teorije, posebno Frankfurtska škola, te Britanski kulturološki studiji.

Poruke koje možemo naći u filmovima često prolaze različite filtere, koji idu u prilog kultivacijskoj teoriji. Neki od nas će se sigurno složiti da su ponekad filmovi refleksija onoga što živimo, a nekad su izvrsno sredstvo socijalne kontrole.

U vrijeme posljednje velike epidemije (Španjolska gripa, 1918.-1920.) film nije bio toliko moćno sredstvo masovnog komuniciranja kao što je danas. Ipak, poznato nam je kako je početkom prošlog stoljeća namjenska filmska proizvodnja puno pomogla u domeni socijalne medicine, a najzaslužniji za to je bio Andrija Štampar. Velika su bila njegova zalaganja i namjere da se u zdravstvenom prosvjećivanju koriste audiovizuelna sredstva, među kojima je najviše cijenio film kao onaj magični medij koji može pobuditi najveći interes i najsugestivnije djelovati na gledatelje iz različitih sociokulturnih sredina. Takvim odnosom prema filmu Andrija Štampar je u praksi provodio ideju o odgojnoj i obrazovnoj snazi filma koja je u nas prisutna još od Isidora Kršnjavog.²⁷⁶

FILMOVI

Omegaman -Ja sam legenda /Outbrake /Smrtonosni Virus / Svjetlost mog života / 93 days / Resident Evil, / 28 dana kasnije / 12 majmuna / Zaraza Svjetski rat Z / Cargo / Variola vera / It comes at night / Vlak za Busan / Panika na ulicama / Flue-Gamgi / Cabin fever / Mimic / Pobješnjeli / Sljepoća.

Šta se ovo s nama dešava?-pitamo se mjesecima.Je li ovo sve samo ružan san, neki film s puno elemenata horora, ili ipak samo zbilja?

Igramo li možda igru šaha s koronom? Čini nam se kao da se vraćamo na antalogijsku scenu iz Bergmanovog filma „Sedmi pečat“ gdje Max Von Sydow igra partiju šaha; protivnik mu je njeno veličanstvo Smrt. Na kocki je sudbina Čovjeka dok epidemija crne kuge ubija sve okolo.

Omega man –Omega čovjek / Ja sam legenda (1964., 1975 - 2007.), tri filmske adaptacije zasnovane na istoimenom romanu Richarda Mathesona

Prvi je bio“ Posljednji čovjek na zemlji“ (1964.) u kojem je glumio Vincent Price.“Čovjek Omega“ druga je adaptacija Mathesonovog romana, a junaka priče glumi Charlton Heston. Treća adaptacija „Ja sam legenda“ u kojoj glumi Will Smith, objavljena je 2007. godine.

²⁷⁶ Vjekoslav Majcen, *Filmski fond škole narodnog zdravlja „Andrija Štampar“ u kinoteci Hrvatske pri Arhivu Hrvatske*, file:///C:/Users/RGM/Downloads/1149_4593_1_CE.PDF, pristup 2.12. 2020.

Panika na ulicama (Panic in the Streets) je američki crno-bijeli film snimljen 1950. u režiji Elije Kazana.²⁷⁷ Po žanru je triler, a protagonist, čiji lik tumači Richard Widmark je mornarički oficir pri federalnoj službi za javno zdravstvo u New Orleansu koji doznaje da su kod neidentificirane žrtve ubistva pronađene bakterije koje uzrokuju plućnu kugu.²⁷⁸

Pobješnjeli (The Crazies, 1973.)

Jedan vojni avion se sruši u Pensilvaniji i pri tome otpusti bakteriološki materijal koji kod ljudi izaziva neizlječivo ludilo. Zaraza se širi. Nakon velikog uspjeha „Noći živih mrtvaca“ George A. Romero dobio je puno veći budžet i snimio ovaj film. Nije ponovio uspjeh prethodnika, nije ni povratio uloženi budžet, ali kako je u međuvremenu postao „guru“ zombi žanra tako su i njegova rana ostvarenja počela dobivati nove verzije, pa su i „Pobješnjeli“ 2010. osvanuli u novom ruhu.²⁷⁹ Nakon perioda inkubacije od 48 sati, virus mijenja mentalno stanje zaraženih. Postaju agresivni i krvoločni prema svim porodicama i komšijama koji ih ne vole.

Variola vera je film Gorana Markovića (1982.). Radnja filma inspirirana je epidemijom velikih boginja (variole vere) koja je izbila u Jugoslaviji 1972. godine.²⁸⁰

Film je pun specijalnih efekata kakvi još nisu viđeni u dotadašnjoj jugoslavenskoj kinematografiji, ali Marković kao ambiciozan filmaš nije mogao bez spominjanja **Camusove** „Kuge“ i kritike režima koji se pravio da epidemija ne postoji.

Vrlo zanimljiva scena u filmu: Pozvan je profesor koji je jedini od znanstvenog medicinskog kadra preživio prethodnu epidemiju variole vere (1930.). Na njegove riječi da ako postoji samo sumnja na variolu veru sve treba staviti u izolaciju, jedan od političkih moćnika odgovara: „Zato smo vas i doveli ovdje da pogledate nalaze, a ne da nam vi govorite koje ćemo mejre poduzimati“. Slične smo situacije mogli vidjeti proteklih mjeseci i u našem okružju kada se struku često nije slušalo, a političari su bili ti koji su određivali kako ćemo se ponašati, odnosno koji ćemo život živjeti u doba epidemije.²⁸¹

Outbrake režisera Wolfganga Petersena (1995.) je u Hrvatskoj je preveden kao „Izvan kontrole“ a u Srbiji kao „Smrtonosni virus“. Taj virus ima i svoje ime – Mozaba. Radnja prikazuje epidemiju hemoragične groznice u jednom kalifornijskom gradiću izazvane mutiranim virusom koji je donio

²⁷⁷ George Sadoul, *Dictionnaire des cineaste*, Edition de Seul, Paris, 1990., str. 165.

²⁷⁸ Laura, Luisa, Morando Morandini, *Dizionario dei film*, Zanichelli, Bologna 2005., str. 148

²⁷⁹ Laura, Luisa, Morando Morandini, *Dizionario dei film*, str. 285

²⁸⁰ Redakcija Večernjeg lista, sjećate-se-epidemije-variole-vere-i-istoimenog-filma-koji-je-zgrozio-publiku-jugoslavije // www.vecernji.hr/kultura/, pristup 3.12. 2020.

²⁸¹ Goran Marković, *Variola Vera* film, <https://www.youtube.com/watch?v=dW5OlBEvh5o>, pristup 6.12.2020.

majmun prokrijumčaren iz Zaira. Protagonisti filma su civilni i vojni stručnjaci koji se očajnički bore zaustaviti širenje bolesti na ostatak SAD-a i svijet.

12 majmuna (*12 Monkeys*)²⁸² američki je znanstveno fantastični film iz 1995. godine čiju režiju potpisuje Terry Gilliam. U filmu su glavne uloge ostvarili Bruce Willis, Madeleine Stowe, Brad Pitt i Christopher Plummer.²⁸³

Ovaj se film se, između ostalog, bavi temama fatalizma, odnosa zbilje i iluzije te kritikom moderne znanosti, a posebno psihijatrije. Junak priče je James Cole, robijaš kojeg znanstvenici šalju u prošlost kako bi istražio okolnosti koje su dovele do širenja smrtonosnog virusa koji je pobio gotovo cijelo čovječanstvo.

Inače, to je jedno od najkomercijalnijih celuloidnih izdanja ovakve vrste. Brad Pitt je za ulogu u ovom filmu u kategoriji najboljeg sporednog glumca osvojio Zlatni globus, dok je u istoj kategoriji je nominiran i za prestižnu nagradu Oscar.

Resident Evil (2002).²⁸⁴ Radnja filma započinje u jednom laboratoriju u kojem nepoznata osoba ostavlja na podu posudu u kojoj se nalazi neidentificirana plava tekućina.²⁸⁵

Uskoro dolazi do trovanja plinom; preživjeli otkrivaju kako su iz laboratorija nestali uzorci T-virusa. Novinski na(t)pisi govore o “mrtvacima koji hodaju” pokazujući da se epidemija proširila „na površinu“.

28 dana kasnije (*28 Days Later*)²⁸⁶ britanski je znanstveno fantastični horor iz godine 2002. i jedan od prvih koji tokom kasnijih godina koristi izuzetno popularan motiv „zombi apokalipse“. Ovoga puta u centru pažnje je istraživački centar pun zaraženih majmuna.²⁸⁷ Iz laboratorija se oslobađa smrtonosni virus koji inficirane dovodi u stanje ubilačkog bijesa, a u roku od 28 dana, cijeli je planet opustošen. Godine 2007. je snimljen nastavak pod naslovom „28 tjedana kasnije“.

282 Paolo Mereghetti, *Esercito dele 12 scimmie*, Dizionario dei film 2002, Baldini & Castoldi, Milano 2001., str. 719.

283 Laura, Luisa, Morando Morandini, *Esercito delle dodici scimmie*, nel *Dizionario dei film*, Zanichelli Bologna 2005., str. 460

284 Luigi Bello, *Resident evil Virus e zombi un'accoppiata mortale*, <https://www.comingsoon.it/film/l-esercito-delle-12-scimmie/31763/scheda/>, pristup 12.12. 2020

285 Laura, Luisa, Morando Morandini, *Resident Evil*. Nel *Dizionario dei film*, Zanichelli, Bologna 2005., str. 151

286 Danny Boyle, *28 days Slater critics consensus*, https://www.rottentomatoes.com/m/28_days_later, pristup 13.12. 2020.

287 Laura, Luisa, Morando Morandini, *Dizionario dei film*, Zanichelli, Bologna 2005., str. 1488

Sljepoća (Blidness/La ceguera) 2008. Ova dramatična adaptacija izuzetne knjige nobelovca Josea Saramage priča je o zastrašujućoj epidemiji sljepoće koja pogodi neimenovani grad.²⁸⁸

Svi filmovi o epidemijama i katastrofama zapravo pokazuju koliko su krhke društvene strukture koje smo tisućljećima mukotrpno gradili ne bismo li potisnuli pravu ljudsku prirodu i nismo uspjeli. U okolnostima kada izmakne predvidivost i nema mogućnosti kontrole, ljudi postanu nesigurni, boje se i gube ljudskost.

Jedno od najrealističnijih filmskih ostvarenja, kada je riječ o epidemijama i pandemijama je svakako "Contagion" **Zaraza** (2011)²⁸⁹ Stevena Soderbergha. U filmu glumi Jude Law, te oskarovci Gwyneth Paltrow, Kate Winslet, Matt Damon i Marion Cotillard. Na povratku iz Hong Konga jedna Amerikanka (Gwyneth Paltrow) umire nakon prvih simptoma gripe. Otkriva se da je ustvari došla u kontakt s virusom zvanim MEV1 koji napada pluća i nervni sistem. Virus se jako brzo širi, moglo bi umrijeti čak pet milijardi ljudi. a u općem kaosu naučnici traže lijek.

Planet majmuna: Postanak (2011.). I u ovom filmu o pandemijama među glavnim „likovima“ nalazimo čimpanze. Biotehnološka kompanija Gen- Sys na njima vrši testiranje viralnog lijeka ALZ-112, a sve u svrhu eventualnog pronalaska lijeka za liječenje raznih bolesti poput Alzheimer²⁹⁰ Jedna čimpanza imenom Svijetlo oko bježi iz kaveza te počinju komplikacije.

Svjetski rat Z (2013.) predstavlja adaptaciju istoimenog romana Maksa Bruksa²⁹¹. Bivši istražitelj Gary Line putuje svijetom kako bi zaustavio širenje pandemije zombija. Glavnu ulogu u filmu tumači Brad Pitt. Ovaj je film na kino blagajnama zaradio preko 540 miliona dolara i time postao najprofitabilniji „zombi“ film svih vremena.²⁹²

Film **Gripa** (2013.), Flue/Gamgi. Mjesto radnje je Bundang, južnokorejski grad od pola milijuna stanovnika udaljen manje od 20 km od Seoula; tamo umire krijumčar koji je pomagao ilegalnim imigrantima prijeći granicu. Pretpostavlja se da su zarazu donijeli upravo imigranti.

288 Redakcija MojTV, *Sljepoća*, najava filma, <https://mojtv.hr/film/6411/sljepoca.aspx> pristupa 10. 12. 2012.

289 Ian Lipkin, intervju za redakciju BBC News Mundo, *Corono virusa- hicimos al pelicula Contagion*. <https://www.bbc.com/mundo/noticias-53065985>

290 Redakcija Cinema *Planet majmna-Postanak*, najava filma [cityhttp://www.cinematicity.ba/filmovi.php?film_id=270](http://www.cinematicity.ba/filmovi.php?film_id=270), pristup 12.12. 2020.

291 Erik Pomella, *World war Z la vita stravolta da pandemia*, <https://www.ilgiornale.it/news/spettacoli/world-war-z-brad-pitt-e-film-difficile-girare-1906284.html>, pristup 13. 12. 2020.

292 Zak Sharp, *David Fincher's world war Z*. na Indie wire, <https://www.indiewire.com/2019/02/world-war-z-sequel-dead-david-fletcher-brad-pitt-paramount-1202041748/>, pristup 11. 12. 2020.

93 Days (2016.)²⁹³ Radnja ovog filma se razvija u Nigeriji²⁹⁴

Liberijako-američki diplomat tek stigao u zračnu luku u Lagosu onesvjesti se. Prvi simptomi ukazuju na ebolu.

Vlak do Busana (2016.), Train to Busan,²⁹⁵ Voz do Busana,²⁹⁶ još je jedan film koji dokazuje da se posljednjih godina u Južnoj Koreji snimaju izuzetna ostvarenja. Film donosi svjež i uzbudljiv pogled na svijet zahvaćen zombi apokalipsom. Virus se širi cijelom zemljom, proglašeno je izvanredno stanje ali situacija ubrzo izmakne kontroli. Otac i kćer ulaze u vlak za Busan ali nitko ne sluti da je u vlaku zajedno s njima i djevojka koja je zaražena, uvjetno rečeno, zombi-virusom.

Odabir vlaka kao centralnog mjesta gde se ova priča dešava nije slučajan. Vlak stvara klaustrofobične osećaje i samim likovima u filmu. Ipak, mora se primijetiti i to da ovakva ideja nije originalna zamisao reditelja Yeon Sang-ho-a, već je ovakvu situaciju posudio od svog kolege i zemljaka Joon-ho Bong-a koji je takođe imao sličnu situaciju u filmu "Ledolomac".

Cabin Fever (2016.)²⁹⁷

Grupa mladih (tri dječaka i dvije djevojčice) iznajmila je brvnaru u šumi kako bi proslavila kraj studija. Zabava se pretvara u noćnu moru od trenutka kada se pojavi pustinjač zaražen misterioznim virusom. Petero mladih ljudi će se morati suočiti s ovim strašnim virusom koji proždire meso svojih žrtava. Film se bavi temama bolesti, strahom od smrti i razdora među prijateljima.

It Comes At Night²⁹⁸ (2017.), klaustrofobičan je i paranoičan film. Obitelj zaražena nepoznatim virusom prinuđena je da živi u šumi, bez električne energije. Na njihovim vratima se pojavljuje druga obitelj koja traži smještaj. Od manjka povjerenja do paranoje, film zaokuplja vašu pažnju do posljednjeg trenutka tjeajući vas da uspoređujete katastrofične posljedice jedne apokalipse s nesećama koje se mogu desiti unutar četiri zida.²⁹⁹

293 Tiff Trailers Festival 2016. *93 Days Trailer Festival 2016.*, <https://www.youtube.com/watch?v=lPeNgs6bMkY> pristup 13. 12. 2020.

294 Yemisi Adegoke, *How heroic doctor stopped the spread of Ebola in Nigeria*, <https://edition.cnn.com/2016/09/15/africa/93-days-nigerian-film-ebola-heroes/index.html> pristup 12. 12. 2020.

295 Negdje se piše i izgovara Pusan umjesto Busan

296 Filippo Orsi, *La Scimmia pensa Tornano gli Zombi*, <https://www.lascimmiaipensa.com/2019/07/15/peninsula-train-to-busan-sequel-zombie/> Pristup. 13. 12. 2020.

297 Laura, Luisa, Morando Morandini, *Dizionario dei film* Zanichelli Bologna 2005., str. 201

298 Redakcija Filmaffinity Najava filma *LLega de noche* <https://www.filmaffinity.com/es/film846046.html> pristup 14. 12. 2020.

299 Nisam pronašao podatke da je film kod nas preveden niti da je distribuiran

Mimic-1997. Na Manhattanu žohari šire smrtonosnu zaraznu bolest koja uzima stotine života gradske djece.

Godine 2020. započeo je rad na seriji koju će režirati jedan od reditelja filma *Resident Evil*, Paul W.S. Anderson.

Cargo, 2017. Nakon što se epidemija proširila cijelom Australijom, otac traži nekoga tko je voljan zaštititi njegovu kćer. Ovaj je film adaptacija 7-minutnog kratkog filma

“Svjetlo mog života”, *Light of my life* (2019)³⁰⁰, u kojem glume Casey Affleck i Elisabeth Moss. U post-apokaliptičnom svijetu u kome je globalna pandemija napala većinu ženskog stanovništva otac pokušava zaštititi svoju kćer. Da bi preživjela u jednom takvom svijetu, on odlučuje da ju ubuduće predstavlja kao dječaka, tj. kao svog sina.

Umjesto zaključka: Epidemija COVID-19, bar kako nam se danas čini, dobrim dijelom je utjecala na naš svakodnevni život. Drugačije živimo stvarnost i drugačije je kreiramo pa i promatramo. Zbiljnost, koju danas živimo u nekim se točkama „poklopila“ s fikcijom koju smo producirali proteklih godina. Mnoge situacije iz naše mašte, nažalost, postale su realnost. Nešto „što se moglo dogoditi samo na filmu“ danas je tu pred nama, oko nas.

U budućnosti možemo očekivati i mnoštvo (dokumentarnih) filmova koji će nam svjedočiti o fenomenu COVID-19. Biti će tu prostora za analizu onoga što nam se stvarno dešavalo, izaći će na površinu činjenice koje nam danas još nisu poznate, otvoriti će se novi prostor za dijalog, rasprave ali i teorije zavjere.

Literatura

Tiskani mediji:

Adorno, Theodor, *Filozofija moderne muzike*, Nolit, Beograd 1995.

Adorno, Theodor, *Cultural industry* London and New York, Routledge 1991.

Carey, W James, *Communication as culture*, Unwin Hyman, Boston 1989.

Gerbner, George, *Cultivation analysis: New directions in media effect research in Signorelli N. Morgan M.*, Sage publication, Newbury Park, CA. 1990.

Horkeimer, Max, *Critical theory*, Seabury Press, New York 1972.

Kelner, Daglas, *Medijska kultura*, Clio, Beograd 2004.

300 Redakcija Filmaffinity, Najava filma *La luz de mi vida*, <https://www.filmaffinity.com/es/film193243.html>

- Kunczik Michael, Zipfl Astrid. *Uvod u znanost o medijima i komunikologiju*, Zaklada Friedrich Ebert ZG, Zagreb 2006.
- Lorimer, Rolend, *Masovne Komunikacije*, Clio, Beograd 1998.
- Morandini, Laura, Luisa, Morando, *Dizionario dei film*, Zanichelli, Bologna 2005.
- Marcuse, Herbert, *One dimensioned man studies in the ideology of advanced industrial societ*, Beacon Press, Boston 1964.
- McLuhan, Marshall. *Gutenbergova galaksija*, Nolit, Beograd 1973.
- Mc Quail, Denis, *Mass communicaton theory*, Sage, Los Angeles 2010.
- Mereghetti, Paolo, *Dizionario dei film 2002*, Baldini & Castoldi, Milano 2001.
- Rosengreen, Karl Erik. *Mass media and social change*, Belverly Hills Ca sag, 1981.
- Sadou, George, *Dictionnaire des cineaste*, Edition de Seul, Paris 1990.

Web izvori:

- Adegoke Yemisi, *How heroic doctor stopped the spread of Ebola in Nigeria*, ke<https://edition.cnn.com/2016/09/15/africa/93-days-nigerian-film-ebola-heroes/index.html>, pristup 12. 12. 2020.
- Bello Luigi, *Resident evil Virus e zombi un'accoppiata mortale*, <https://www.comingsoon.it/film/1-esercito-delle-12-scimmie/31763/scheda/>, pristup 12.12. 2020.
- Boyle Danny, *28 days Slater critics consensus*, https://www.rottentomatoes.com/m/28_days_later, pristup 13. 12. 2020.
- Cinema Redakcija, *Planet majmna-Postanak, najava filma* cityhttp://www.cinemacity.ba/filmovi.php?film_id=270, pristup 12. 12. 2020.
- Filmaffinity, Redakcija Najava filma, *LLega de noche* <https://www.filmaffinity.com/es/film846046.html> pristup 14.12.2020.
- Filmaffnity, Najava filma *La luz de mi vida*, <https://www.filmaffinity.com/es/film193243.html>, pristup 12. 12. 2020.
- Lipkin Ian, intervju za redakciju BBC News Mundo, *Corono virusa- hicimos al pelicula Contagion*. <https://www.bbc.com/mundo/noticias-53065985>, pristup 13. 12. 2020.
- Majcen, Vjekoslav, *Filmski fond škole narodnog zdravlja „Andrija Štampar“ u kinoteci Hrvatske pri Arhivu Hrvatske*, file:///C:/Users/RGM/Downloads/1149_4593_1_CE.PDF, pristup 2.12. 2020.
- Marković Goran , *Variola Vera*, <https://www.youtube.com/watch?v=dW5OlBEvh5o>, pristup 6. 12. 2020.

- MojTV Redakcija, *Sljepoća*, najava filma, <https://mojtv.hr/film/6411/sljepoca.aspx>, pristup 10. 12. 2012.
- Orsi Filippo, *La Scimmia pensa Tornano gli Zombi*, <https://www.lascimmiapensa.com/2019/07/15/peninsula-train-to-busan-sequel-zombie/> pristup. 13. 12. 2020.
- Pomella, Erik, *World war Z la vita stravolta da pandemia*, <https://www.ilgiornale.it/news/spettacoli/world-war-z-brad-pitt-e-film-difficile-girare-1906284.html>, pristup 13. 12. 2020.
- Sharp Zak, *.David Fincher's world war Z..* na Indie wire, <https://www.indiewire.com/2019/02/world-war-z-sequel-dead-david-finner-brad-pitt-paramount-1202041748/>, pristup 11. 12. 2020.
- Tiff trailers Festival 2016. *93 days trailer Festival 2016* <https://www.youtube.com/watch?v=lpNgs6bMkY>, pristup 13. 12. 2020.
- Večernji list Redakcija, *Sjecate-se-epidemije-variole-vera-i-istoimenog-filma-koji-je-zgrozio-publiku-jugoslavije*, <http://www.vecernji.hr/kultura/>, pristup 3. 12. 2020

Messages/ Values/ Ideology in Contemporary Popular Films about Viral outbreaks

Abstract

The analysis of media (content) has been dealt with by many communication theorists since the emergence of modern communication theories - the Frankfurt School, British Studies, postmodernist cultural studies, etc.

A set of films of some time, claims Rene König, gives us a complete picture of the tiniest oscillations in the feelings and everyday morals of that era.

Numerous films have been made in recent years about various epidemics, which are caused by a virus that threatens the human race - its existence, survival, distant destiny. Many of these films are just fiction (The seventh seal, Outbreak, Contagion, Warl war Z,) but some of them (like Variola Vera) describe real events.

Key words: communication, hegemony model, cultural studies, film, content analysis, manipulation, corona pandemic.

This journal is open access and this work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.